

Vragen aan... Maarten Brand

Jouw eerste waarnemingen in de BLWG-databank dateren uit 1964. Hoe was het in die tijd?

Toen in bij de Sjoc-groep in de NJN zat, ben ik begonnen met het bestuderen van mossen. Daar leerde ik onder meer Heinjo During kennen, waar ik veel mee optrok. Rond 1969 ging ik me bezighouden met korstmossen, vooral omdat daar toen bijna niemand naar keek. Al snel hadden we een klein groepje mensen. Samen met Harrie Sipman, die toen ook net begonnen was, besloten we de studie van lichenen te promoten en organiseerden de eerste lichenologische excursie op Ameland. Daarvan verscheen een excursieverslag in de voorloper van dit tijdschrift, *Buxbaumia*. Uiteindelijk leidde de groeiende belangstelling voor lichenen tot een verandering van de naam van vereniging en kwam de L in de BLWG. Tot op de dag van vandaag ga ik met mijn vrouw Dieuwke, en vroeger met de kinderen, nog regelmatig mee met de BLWG-zomerkampen.

In 1970 begon de Werkgroep Herkartering Epifytenwoestijnen Nederland (WHEN), waaraan ik ook heb bijgedragen met het in kaart brengen van korstmossen in Zuid-Holland. In studeerde biologie in Leiden en mijn afstudeeronderzoek ging over epifytische lichenen, met Jan Barkman als begeleider. Barkman deed ruim twintig jaar eerder onderzoek aan korstmossen, maar nadat hij was overstapt op de paddenstoelen zakte de belangstelling twee decennia lang weg.

Korstmossen determineren deden we in die tijd met het toen net nieuwe boek van Poelt, de *Cladonia*-tabel van Hennipman, en de Flechtenflora van Erichsen uit 1957.

Begin jaren negentig ben je begonnen met een schema om een deel van de uurhokken te inventariseren, waar je nog altijd aan werkt. Een mooie basis voor verspreidingskaarten en trendanalyses. Hoe is dat ontstaan?

Daarmee ben ik in 1991 begonnen. Inmiddels heb ik de vierde ronde afgemaakt. Tussen elke ronde zit vijf tot acht jaar, en iedere ronde duurt twee jaar. In elk jaar bezoek ik 25 uurhokken van Noord tot Zuid volgens een soort schaakbordpatroon. Door het tweede jaar weer van Noord naar Zuid te werken, voorkom je dat je bepaalde soorten in de eerste ronde steeds beter gaat herkennen en die dan vaker in het zuiden vindt. Nu, na vier ronden, heb ik dus bijna tweehonderd uurhokken onderzocht. Een bezoek aan een uurhok duurt altijd een hele dag. Vaak ga ik er in de zomermaanden een week achter elkaar op uit om de hokken in een bepaalde regio te inventariseren. Bij een hok begin ik altijd bij een kerk. Dat is een leuk startpunt met aardig wat soorten. Vervolgens zie onderweg de nodige laanbomen en verder kijk ik natuurlijk vooraf goed op de stafkaart of er voor korstmossen interessante plekken zijn. In een uurhok vind ik meestal meer dan 150 soorten. Zoals wel bekend, groeien de meeste korstmossen buiten natuurgebieden.

De aanleiding voor dit inventarisatieproject was de Standaardlijst van de Nederlandse Korstmossen uit 1988, waarin de frequentie van de korstmossen toen nog geschat werd. Door systematisch en zo volledig mogelijk te inventariseren, kun je goed in kaart brengen hoe algemeen een soort nu werkelijk is.

Een ander groot, al afgerond project is de revisie van de lichenen in het Rijksherbarium, begin tachtiger jaren, toen ik daar werkte na mijn studietijd. Alle korstvormige soorten voor 1910 heb ik toen opnieuw bekeken. Ook de meeverzamelde soorten heb ik toen gedetermineerd. Soms zaten er wel 20 soorten in een zakje. Dat leverde een flinke bijdrage aan de kennis over de verspreiding van de soorten. Ook haalde ik er soorten uit die indertijd over het hoofd zijn gezien door de onderzoekers en die ik zodoende nieuw voor Nederland heb gevonden. Zo bleken er tientallen plekken met *Thelenella modesta* te zijn, een soort die lange tijd als uitgestorven te boek stond en die ik recent nog één keer heb gevonden.

Ik blijf ook voortdurend bezig met de revisie van allerlei groepen, zoals de *Caloplaca*'s en *Micarea*'s, binnen een buiten Nederland.

Naast je inventarisaties in Nederland, heb je een groot deel van Europa bekeken. Wat was het doel van je buitenlandse expedities?

Onderzoek buiten Europa was vooral bedoeld om te kijken hoe de verspreiding van de soorten door Europa heen verandert. Buitenlandse flora's geven vaak een beperkt beeld. Je wilt dat met eigen ogen zien. De buitenlandse reizen hebben uiteindelijk het meeste bijgedragen aan mijn herbarium. De nummering van de convoluten zit nu in de zestigduizend, waarvan driekwart uit het buitenland komt. De afgelopen jaren ben ik ook buiten Europa gaan kijken. Zo was ik in 2008 in Réunion met onder anderen Emmanuël Sérusiaux en Pieter van den Boom. Daarover heb ik een publicatie gemaakt met een aantal nieuwe *Micarea*-soorten. Mijn eerste nieuwe soorten waren overigens *Fellhanera viridisorediata* Aptroot, A.M. Brand & Spier (1998) en *Micarea subcinerea* A.M. Brand & van den Boom (2004). Die *Fellhanera* kun je trouwens heel mooi determineren met alleen een druppeltje aceton.

Maarten Brand (rechts) met Klaas van Dort tijdens het BLWG-zomerkamp 2014 in Noorwegen. Foto: Margriet Bekking.

Wie is de volgende persoon in deze rubriek?

Graag wil ik de beurt doorgeven aan Henk Siebel, die ik ken als frequent bezoeker van de zomerkampen. Bij Henk krijg je indruk dat hij naast zijn drukke baan heel veel tijd aan mossen besteedt!